

RECENZJE — CRITIQUES — REVIEWS

„TURYZM” 1991, z. 2

W. ŁĘCKI, F. JAŚKOWIAK: *WIELKOPOLSKA — PRZEWODNIK*,
WYDAWNICTWO „SPORT I TURYSTYKA”, WARSZAWA 1989, SS. 667

W roku 1989 wydawnictwo „Sport i Turystyka” wydało pierwszy z nowej serii przewodnik turystyczny zatytułowany *Wielkopolska*. Autorami pracy są Włodzimierz Łęcki i Franciszek Jaśkowiak. Opracowanie to z założenia jest jedną z czternastu części obejmujących swym zasięgiem obszar całej Polski. Pozycja ta nosi numer 7, ale wbrew pozorom jak dotąd jest to jedyna część, która ukazała się drukiem. Według zapowiedzi wydawniczych „Sportu i Turystyki” w najbliższym czasie mają ukazać się cztery następne przewodniki z tej serii.

Przewodnik teoretycznie obejmuje teren historycznej Wielkopolski, co w praktyce sprowadza się do powierzchni pięciu obecnych województw: poznańskiego, pilskiego, leszczyńskiego, kaliskiego i konińskiego oraz niewielkich obszarów województw przyległych.

Opracowanie liczy 667 stron i składa się z czterech części, ale zasadnicza jego treść zgrupowana została w części trzeciej i czwartej, które obejmują łącznie ponad 90% całej objętości pracy. Pozostałe dwie, choć nie mniej ważne, są znacznie mniejsze objętościowo i giną w całości.

Część pierwsza opracowania (s. 5—15) zawiera: spis treści, spis planów i map, spis rysunków, przedmowę oraz notkę redakcyjną. Na uwagę zasługuje tu przede wszystkim bardzo czytelny spis treści, w którym zamieszczony jest wykaz wszystkich tras samochodowych oraz ich wariantów. Pozwala to na łatwe odszukanie opisu interesującej trasy w krajoznawczej części przewodnika. Układ treści w oparciu o trasy samochodowe sugeruje, że jest to pozycja przeznaczona dla turystów zmotoryzowanych, ale jej zakres pozwala na wykorzystanie przez osoby uprawiające również inne rodzaje turystyki. W części tej na uwagę zasługuje także przedmowa, która w sposób zwięzły i treściwy przedstawia potrzebę opublikowania pracy oraz wyjaśnia dobór obszaru opracowania. Nie jest przy tym długa i nużąca, co uznać należy za zaletę w tego typu pozycjach.

Część druga (s. 18—60) poświęcona jest całkowicie wiadomościom

ogólnym, dotyczącym omawianego regionu. Zawarto w niej opis wszystkich podstawowych dziedzin życia człowieka, opis środowiska naturalnego, zarys dziejów, sztukę ludową, a także informacje poświęcone turystyce i wypoczynkowi. Jest ona o tyle interesująca, że w sposób bardzo przejrzysty przedstawia podstawowe informacje, posługując się przy tym prostymi zestawieniami tabelarycznymi oraz bardzo przystępnym opisem. Rozdział ten stanowi bardzo dobry wstęp do głównej części przewodnika, tj. opisu krajoznawczego.

Trzecią i zarazem najważniejszą częścią opracowania jest krajoznawczy opis tras samochodowych (s. 60—628). Autorzy przewodnika wyróżnili na terenie Wielkopolski 16 tras samochodowych. Z tego 13 ma swój początek w stolicy regionu Poznaniu. Wraz z różnymi wariantami tras głównych oraz z trasami bocznymi jest ich łącznie 68. Każda z tras na wstępie posiada załączoną schematyczną mapkę oraz krótką notkę ogólną, mówiącą o jej przebiegu i trudnościach, a także informującą kierowców o ważniejszych skrzyżowaniach, przecięciach z innymi trasami itp. Konstrukcja opisu krajoznawczego poszczególnych tras jest w całym przewodniku podobna. Wyjątkiem jest tu tylko trasa 1, która dotyczy obszaru Poznania i jej opis różni się od pozostałych.

Sam opis tras samochodowych składa się z trzech elementów. Pierwszy z nich to wiadomości dotyczące mijanych miejscowości, ich charakteru, zabytków, miejsc godnych zwiedzenia itp. Drugi to wiadomości historyczne dotyczące miejsca bądź obszaru, wydrukowane w przewodniku *petitem*. Mogą one być pominięte przez osoby mało zainteresowane historią. Trzeci element to wiadomości informujące o miejscowościach nie leżących bezpośrednio przy omawianej trasie, lecz w niewielkim od niej oddaleniu, a uznane przez autorów przewodnika za godne zaprezentowania (pisane pismem *pochyłym*). W układzie tekstu trzy wspomniane elementy występują przemiennie w zależności od potrzeb, co przyczynia się znacznie do zmniejszenia monotonności opisu. Pierwszy z elementów opisu charakteryzuje się dużą rzeczowością i zawiera wiele ciekawostek dotyczących miejsca czy obszaru, np. wyrażenia gwarowe, zwyczaje, obrzędy itp. Wszystkie ważniejsze miejscowości i miejsca wyróżnione zostały **tłustym drukiem**, co znakomicie zwiększa czytelność treści.

Prezentowane trasy obok opisu krajoznawczego posiadają na lewym marginesie kilometrąż, co jest dużym udogodnieniem dla turysty-kierowcy.

Cała krajoznawcza część przewodnika jest bogato ilustrowana zarówno rysunkami (40), jak i opracowaniami kartograficznymi (86 map, planów, rzutów i schematów). W przypadku pokrywania się części tras ich opis znajduje się tylko w jednym miejscu, natomiast w innych zamieszczone są odpowiednie odsyłacze.

Czwarta i ostatnia część przewodnika (s. 628—667) poświęcona jest kilku różnym aspektom. Na początku są to propozycje pieszych i wodnych szlaków turystycznych na omawianym obszarze oraz krótkie notki poświęcone turystyce kolarskiej i narciarskiej. Następnie podana została bogata literatura, z której korzystali autorzy tej pracy. Obejmuje ona 112 pozycji i nie są to tylko pozycje popularne czy popularno-naukowe, ale w znacznej części również naukowe. Część ta uzupełniona jest przez skorowidz-informator, który oprócz alfabetycznie ułożonych nazw miejscowości, wzgórz, jezior zawiera informacje dotyczące noclegów, bazy żywieniowej, komunikacji, instytucji państwowych, kulturalnych itp. Przy każdym z haseł podane są strony, na których występuje opis danej miejscowości czy obiektu. Obok części opisowej jest to najbardziej przydatny praktycznie element całego opracowania.

Całość przewodnika uzupełniona jest przez zapowiedzi wydawnicze „Sportu i Turystyki”. Wykorzystane są również wewnętrzne strony okładek, na których umieszczono mapkę tras turystycznych oraz skorowidz map i planów zamieszczonych w tekście. Do pracy dołączona jest również nie najlepszej jakości mapa turystyczna (mało dokładna i nieczytelna), która w minimalnym stopniu ułatwia całościową percepcję opracowanego terenu. Jest ona zdecydowanie najsłabszym elementem publikacji.

Format przewodnika (12×22 cm) oraz jego objętość pozostawiają nieco do życzenia, ale dobór treści, a także interesująca ich prezentacja, czynią z tego opracowania pozycję bardzo przydatną i poszukiwaną, o czym świadczy bardzo szybkie wyczerpanie nakładu (20 270 egz.).

Układ treści krajoznawczych tras samochodowych oraz poszerzenie ich o propozycje szlaków pieszych, wodnych i kolarskich powodują, że publikacja może być wykorzystywana z równym powodzeniem przez turystów zmotoryzowanych jak i pieszych, rowerowych czy wodnych.

Kończąc, należy mieć tylko nadzieję, że kolejne przewodniki ukazujące się w tej serii swoim poziomem merytorycznym oraz edytorskim będą tak samo dobre, bądź lepsze od recenzowanego.

Przyjęty przez wydawcę jak i autorów zakres oraz sposób przygotowania przewodnika pozwala mieć nadzieję na zmianę dotychczasowego poziomu tego rodzaju wydawnictw i ich zbliżenia do powszechnie obowiązującego w rozwiniętej części Europy standardu.

Mgr Bogdan Włodarczyk
Zakład Geografii Miast i Turyzmu
Instytut Geografii Ekonomicznej
i Organizacji Przestrzennej
Uniwersytet Łódzki
al. Kościuszki 21
90-418 Łódź

Wpłynęło:
31 stycznia 1991 r.